

Kışın sebze bahçesinde

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив; проф. д-р Винелина Янкова, ИЗК "Марица" в Пловдив; гл.ас. д-р Дима Маркова

Дата: 18.01.2021 *Брой:* 1/2021

Sebze yetiştiricilerinin çalışmaları kışın bile durmaz. Yeni vejetasyon dönemi için hazırlıklar bu zamanda başlar. Alanlar belirlenir, önceki vejetasyondan kalan bitki artıkları ve yabancı otlar temizlenir. Toprak işlenir.

Derin sürüm, pırasa, turp, geçci baş lahana ve brokoli gibi en son sebzelerin hasadından sonra, Aralık ayı gibi erken bir tarihte yapılmalıdır. Lahana sapları ve diğer tüm bitki artıkları bahçeden uzaklaştırılır ve imha edilir. Bahçede kalırlarsa, en inatçı zararlılardan bazıları – tel kurdu, yaprak biti vb. – için kesin bir kış barınağı sağlarlar. Derin sürümün çok yönlü bir önemi vardır – derin bir işlenebilir katman oluşturur ve toprak yapısını iyileştirir.

Her çiftlik sahibi, dolayısıyla üretici, hangi ürünlerin, hangi alanlarda ve ne miktarda yetiştirileceğine dair bir plan hazırlar. Bu plan, ürünlerin pazarlanma olanakları, toprak özellikleri, ürün gereksinimleri, parsellerin güneşlenme durumu, su kaynağının mevcudiyeti ve en az bunlar kadar önemli olarak, üretim sistemleri için belirleyici olan bölgenin iklim özellikleri ile uyumlu olmalıdır.

Yılın bu döneminde özellikle önemli olan, **sebze çeşidinin başarılı bir şekilde seçilmesi ve gerekli tohumların temin edilmesidir**. Değerlendirme yapılırken, sadece piyasa için üretim yaparken kişisel tat veya tüketici tercihleriyle ilgili çeşitli niteliksel göstergelere değil, aynı zamanda istenen dönemdeki ihtiyaçları karşılamak göz önünde bulundurularak, olgunlaşma süresine de dikkat edilmelidir. Çeşit seçiminde verimlilik (ürün miktarı), tat nitelikleri ve en az bunlar kadar önemli olarak hastalık ve zararlılara dayanıklılık büyük önem taşır. **Tohumlar** sebze yetiştiricileri için en önemli unsurdur. Zamanında tedarik edilmelidirler. Günümüzde piyasa önemli bir çeşitlilik sunmaktadır, ancak son anda ihtiyacınız olanı bulamayabilir ve onu ararken uygun zaman penceresini kaçıracabilirsiniz.

Şu anda ülkemizde sebzeler hem korumalı yetiştirme tesislerinde hem de açık alanda üretilmektedir. Korumalı yetiştirme tesisleri arasında çelik-cam seralar, polietilen örtülü seralar ve alçak tüneller bulunur. Daha yaygın ve daha büyük ölçekli olan ise açık alan üretimi – sözde tarla üretimidir.

Sera üretimi neredeyse yıl boyunca yapılır ve tarla üretimine göre birçok avantaja sahiptir. Burada ürünler ekstrem koşullardan – rüzgar, şiddetli yağmurlar, düşük sıcaklıklar – korunur. Bu dönemde, geç üretim sonlandırılır. Mümkün olan yerlerde, eski bitkilerdeki hastalık ve zararlı rezervuarını yok etmek için 0.1 ha başına 60 l formalin + 6 kg potasyum permanganat buharlaştırılarak fumigasyon yapılır. Kükürt süblimasyonu ile muamele – 5 kg/0.1 ha – da uygulanabilir. Tesislerin iyice havalandırılması ve bitkilerin kurumasından sonra, tüm bitki artıkları ve yabancı otlar toplanır, uzaklaştırılır ve belirlenen yerlerde imha edilir. Toprak bahçe koşullarına getirilecek şekilde işlenir. Gerekirse önceden nemlendirilir. Toprak profili, yetiştirilecek ürüne bağlı olarak şekillendirilir. Sonbaharda fumigantlarla dezenfeksiyon yapıldıysa, bir degaz testi zorunludur.

Daha önce boşaltılan seralarda, ekim ve dikim tarihlerine bağlı olarak farklı gelişim aşamalarında olan marul, turp, soğan ve yeşil sarımsak ile ıspanak yetiştirilmektedir. Uygun sıcaklık ve hava neminin bulunduğu yerlerde, marul mildiyö, gri küf veya yaprak biti tarafından saldırıya uğrayabilir. Bitki koruma uygulamaları sadece son çare olarak, bitkilerin büyüme aşamasına ve ürünlerin hasat öncesi bekleme sürelerine uygun şekilde yapılır. Onaylı ürünler: mildiyöye karşı – Galbex 250 g/0.1 ha, hasat öncesi bekleme süresi 15 gün; Kylate WG 250 g/0.1 ha, hasat öncesi bekleme süresi 15 gün; Keyfol WG, hasat öncesi bekleme süresi 15 gün; gri küfe karşı – Serenade ASO SC 400 ml/0.1 ha; Fontelis SC 150 ml/0.1 ha, hasat öncesi bekleme süresi 7 gün; yaprak bitine

karşı – Closer 120 SC 20 ml/0.1 ha, hasat öncesi bekleme süresi 7 gün; Biscaya 240 OD 0.06%, hasat öncesi bekleme süresi 3 gün; Mospilan 20 SG 25 g/0.1 ha, hasat öncesi bekleme süresi 14 gün; Poleci 50 ml/0.1 ha, hasat öncesi bekleme süresi 3 gün; Oikos 100–150 ml/0.1 ha, hasat öncesi bekleme süresi 7 gün; Chrysant EC 60 ml/0.1 ha, hasat öncesi bekleme süresi 2 gün. Diğer onaylı afisitler de kullanılabilir.

Fide tepsileri, saksılar, çapalar, kürekler ve diğer aletler, %2'lik bir bakır sülfat çözeltisinde 24 saat bekletilerek dezenfekte edilebilir.

Fide tesisleri, ısıtmasız cam ve polietilen seralar ile alçak tüneller için fide ekimine hazırlanır. Önceki vejetasyondan kalan bitki artıkları, yabani otlar ve gönüllü bitkilerden temizlenir. Fide substratı hazırlanır. En iyisi, fide tepsilerini, kasaları ve saksıları doldurmak için kullanılan bir torf-perlit karışımı olmasıdır. Doğrudan toprağın üzerine yerleştirilirse, yüzey iyice düzleştirilmelidir. Üzerine, fide kaplarını topraktan yalıtan ve patojenler ile zararlıların geçişini önleyen bir polietilen film serilir.

Ekim için dezenfekte edilmiş tohumlar kullanılmalıdır; bu orijinal ambalaj üzerinde belirtilir. Böyle bir belirti yoksa, dezenfeksiyon şu şekilde yapılır:

- Hıyar tohumlarının virüslere karşı termostat içinde belirli bir şemaya göre ısı işlemi. Tohum çimlenmesine zarar vermemek için sadece uzmanlar tarafından yapılır.
- Kimyasal çözeltilerde bekletme:
 - %3'lük perhidrol çözeltisinde (1 kısım perhidrol (%30) + 9 kısım su) bekleme süresi: domates için 25 dakika, hıyar – 20, biber ve patlıcan – 30, kabak – 60, karpuz – 120, küçük tohumlu ürünler – 15 dakika. Tohumlar sürekli karıştırılır ve daha sonra 30 dakika akan su altında durulanır ve kurutulur.
 - Virüs ve bakterilere karşı etkili olan %20'lik hidroklorik asit çözeltisinde 30 dakika.
 - Küçük tohumlu ürünlerde bakterilere ve mantarlara karşı sıcak suda (50–52⁰C) muamele.
 - Tohumların ekimden sonra ikincil enfeksiyonlardan korunması için 1 kg tohum başına 2 g Captan 50 WP ile tozlanması.

Eğer toprak veya çiftlik gübresi eklenmiş fide substratları kullanılıyorsa, bunlar dezenfekte edilmeli veya tohum yatağı 3–4 g/m² Medyan Extra 350 EC, Kocide 2000 WG veya Funguran OH 50 WP ile tozlanmalıdır. Tohumlar

substratla kapatılmadan önce, danaburnuna karşı yemler serpilir – 500 g/0.1 ha Force 1.5 G veya 1.2 kg/0.1 ha Belem 0.8 MG.

Tarla üretimi

Alanlar belirlendikten sonra, bir sonraki vejetasyon dönemi için toprak hazırlığı başlar. Sürümden sonra, sebzelerin yükseltilmiş yataklarda yetiştirileceği parseller profillenir.

Ocak ayında, patatesler dikim için hazırlanır. Tesisler ve kasalar %2'lik bir bakır sülfat çözeltisi ile dezenfekte edilir. Sadece sağlıklı yumrular sürgünlenmek üzere seçilir.

Erkenci sebze ürünleri – bakla, bezelye, soğan, sarımsak, patates vb. – için ekim ve dikim alanlarının hazırlanmasına başlanır. Soğan arpacıkları ve sarımsak dişleri, 2 g/kg Dithane M-45 ile tozlama yapılarak muamele edilir. Bezelye tohumları da aynı ürünle muamele edilir.

Bulgaristan'da tarla üretiminde üç üretim sistemi açıkça ayrılır: erkenci, orta erkenci ve geççi. Erkenci üretim için tohum ekimi Ocak sonu – Şubat başında, orta erkenci için Şubat sonu – Mart başında ve geççi için ise Mayıs ortasında yapılır.

Üreticiler, hangi ürünleri ve bunların hangi çeşitlerini yetiştireceklerine, hangi alanlarda ve hangi ön bitkilerden sonra ekeceklerine karar vermelidir. Olumsuz koşullara, ayrıca hastalık ve zararlılara dayanıklı çeşitlere güvenmek tavsiye edilir. Sebze bahçesinde ürünlerin uygun şekilde dağıtımı için bir tarla günlüğü tutmak önemlidir. Bu günlük, bireysel ürünlerin yerini takip etmek, hangi gübrelerin uygulandığını, hangi çeşitlerin dikildiğini, dikim veya ekim tarihlerini ve hasadın ne zaman yapıldığını kaydetmek için kullanılabilir. Günlükte ayrıca ortaya çıkan hastalık ve zararlılar, hangi bitki koruma ürünlerinin, ne zaman ve hangi konsantrasyonlarda bireysel ürünlere uygulandığı da kaydedilebilir.